

Ankara Üniversitesi Açık Ders Notları

FEL 132 Eleştirel Düşünme

12. HAFTA:

Tanımlama Sorunu ve Tanım Türleri:

Sözlük Tanımı:

Belirli bir dil konuşucuları grubunda, bir terimin gerçekte nasıl kullanıldığına ilişkin tarihsel bir iddianın rapor edilmesi. Eğer sözlükler itibarlıysa bu tanım türünün normatif ve regulatif olduğu söylenebilir.

Terimin doğru ve yanlış kullanımları ölçüt sağlar. Ancak yaşayan bir dil düşünüldüğünde geri kalır. Ve belirli bir ayrıcalıklı kesimin sözlüğü olma gibi birtakım olasılıklar da vardır.

Koşullu Tanım:

Yeni bir terime anlam verme, ya da eski bir terime yeni bir anlam verme yoluyla yapılır. İddiadan öte bir öneri ya da istek olarak görülebilir. Sözlük tanımına kıyasla keyfi bir anlam verme süreci işler.

Şu şu durumlar olduğunda bir şeye x diyeceğiz gibi. Özellikle belirli bilim alanlarında sıklıkla kullanılır.

Tam sayılar, asal sayılar, atom, kuvvet vb.

Kesinleştirici Tanım:

Terimin anlamını daha belirgin hale getirmek için, ek özelliklerin koşullu tanımlama sürecinde olduğu gibi eklenmesi yoluyla yapılır. Terimin genel anlamındaki belirsizlikleri ve çift anlamlılıkları netleştirmek için kullanılır. Bu bakımdan sözlük tanımının ötesine geçer,

ancak her istenilen özellik de keyfi olarak eklenemez. Çoğunlukla terimin anlamını daraltmak, inceltmek için kullanılır.

Tanımlama Yöntemleri:

Kaplımsal Tanımlama Yöntemi:

Sözcüğün anlamı, sözcüğün uygulandığı ya da uygulanacağı nesnelere sınıftan örnekler listelenerek verilir. Bu tekniğin bazı sıkıntıları var. Bazı söz konusu sınıflar tüm üyeleri belirtmek sıklıkla olanaksızdır. Ancak kısmi bir listeleme söz konusudur.

İçlemsel Tanımlama Tekniğı:

Zaten bildiğimiz sözcüklerle, definiendum'un genel olarak aynı anlama gelecek şekilde tanımlanması. Sözlüklerde kullanılan yöntemdir. Dezavantajı, definiens'i önceden bildiğimizi varsayar.

Analitik Tanımlama Yöntemi:

Sözcüğün anlamı, onu oluşturan öğelerine ayrılarak verilir. Bir tür içlemsel tanımlama yöntemidir. Cins ve ayırım yoluyla tanım olarak da bilinir.

Bu ana yöntemlerin yanı sıra diğer tanımlama türleri de vardır:

Rapor eden tanım:

Dilin gerçek kullanıcıları tarafından bir sözcüğün kullanıldığı anlam.

İkna edici tanım:

Nötr olan terime olumlu ya da olumsuz bir duygusal tutum eklenerek yeni bir boyut kazandırılması sağlanır.

Teorik tanım:

Bir kuram çerçevesinde terime yeni bir anlam koşul olarak eklenir.

Gösterimsel tanım:

Sözcüğün anlamı doğrudan işaret ettiği nesne gösterilerek tanımlanır.

Listeleme yoluyla tanım:

Yine kapsamsal bir tanımlama türüdür.

Taksonomik tanım:

Cins ve türsel ayırım yoluyla yapılan tanımdır.